

Od redakcji

DOI: 10.2478/prm-2024-0010

Niniejszy tom „Polskiego Rocznika Muzykologicznego” zawiera zróżnicowany zestaw artykułów związanych z hasłem wywoławczym „muzyka polska”. Znalazło się ono w tytule 52. Konferencji Muzykologicznej ZKP, która odbyła się w gościnnych progach Instytutu Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Państwowej Szkoły Muzycznej 1 st. im. Zygmunta Mycielskiego w Strzyżowie w dniach 7–9 września 2023 roku. I stało się punktem wyjścia do dyskusji obejmującej bardzo szeroki zakres ujęć dotyczących nie tylko twórczości kompozytorskiej, ale też m.in. życia muzycznego, praktyk wykonawczych i idei estetycznych. Zebrane tu teksty są ich selektywną reprezentacją uzupełnioną o interpretacje powstałe na zaproszenie redakcji.

W pierwszej sekcji tomu (Twórcy) mieszczą się trzy artykuły. Maria Wilczek-Krupa na podstawie różnorodnych źródeł, w tym dokumentów osobistych, artykułów prasowych i zbiorów archiwalnych, przywraca pamięć o Emilu Łapczyńskim – podlaskim dziedzicu i wirtuozie fortepianu, który w połowie XIX stulecia koncertował w największych salach Europy. Jednocześnie ukazuje tragiczny wymiar jego życia, naznaczonego osobistymi dramataми i wydarzeniami historycznymi, które przedwcześnie zakończyły jego karierę. Marta Szoka bada złożoną relację między działalnością dyrygencką a twórczością kompozytorską Pawła Kleckiego, Jana Krenza i Stanisława Skrowaczewskiego. Analizując ich dorobek kompozytorski, szczególnie w zakresie symfoniki, odkrywa nie tylko doskonały warsztat, ale także dążenie do pełni artystycznego wyrazu oraz ekspresji oryginalnych idei estetycznych i brzmieniowych. Natomiast Barbara Literaska przedstawia dziesięciu najważniejszych kompozytorów działających od 1945 roku w Zielonej Górze, tworząc alfabetyczny leksykon ich sylwetek i dorobku. Podkreśla ich wkład w rozwój kultury muzycznej miasta i kraju, zwracając uwagę na niedostateczną reprezentację tych twórców w publikacjach o zasięgu ogólnopolskim.

W drugiej sekcji (Problemy) znajdują się artykuły Luby Kijanowskiej-Kamińskiej i Ewy Kowalskiej-Zajęc. Pierwsza z autorek – w kontekście schyłku XIX i początku XX stulecia – rozważa problem przyswajania przez kompozytorów ukraińskich wpływów płynących z polskiej kultury muzycznej. Proponuje czteropoziomowy system porządkujący formy i sposoby oddziaływania wspomnianych wpływów, które mają na celu pomoc w rozumieniu ich różnorodności i złożoności. Ewa Kowalska-Zajęc podejmuje natomiast kwestię idiomatyczności notacji w polskiej twórczości kompozytorskiej z II połowy ubiegłego wieku. Szczególny nacisk kładzie na wpływ nowych technik kompozytorskich i indywidualnych rozwiązań formalnych na kształtowanie się zapisu, jego wizualną atrakcyjność oraz obecność unikalnego „fingerprintu” twórców.

Trzecia sekcja tegorocznego tomu (Konteksty) zbiera kontekstualne spojrzenia na muzykę polską. Najpierw Andrea Bohlman prezentuje swe badania nad koncepcją bojkotów jako formy protestu politycznego, ze szczególnym uwzględnieniem ich aspektów muzycznych i performatywnych. Na podstawie studium przypadku bojkotów podczas polskiego stanu wojennego w latach 80-tych XX wieku dąży do ustalenia, w jaki sposób funkcjonują one – z udziałem muzyki lub dźwięku – jako taktyki polityczne i kształtują doświadczenia społeczno-kulturowe. Następnie Renata Suchowiejko analizuje listy Zygmunta Mycielskiego do Nadii Boulanger (napisane w okresie wojennym i tuż powojennym) przechowywane w Bibliothèque nationale de France. Skupia się na kilku kluczowych momentach tej korespondencji, które dotyczą rozważań egzystencjalnych Mycielskiego oraz pewnych wątków biograficznych, dopełniając w ten sposób znany z innych pism kompozytora obraz jego intrygującej, bogatej osobowości. Wreszcie Aleksandra Kłaput-Wiśniewska bada relacje między twórczością kompozytorską Romualda Twardowskiego a odbywającymi się w Bydgoszczy festiwalami Musica Antiqua Europae Orientalis. Szczególną uwagę poświęca *Małej liturgii prawosławnej*, która okazała się impulsem do dalszych poszukiwań Twardowskiego w ramach nurtu „neoarchaicznego” i utrwaliła jego związki z Filharmonią Pomorską.

Zwieńczeniem niniejszego tomu jest artykuł Katarzyny Babulewicz (zamieszczony w sekcji Varia). Choć nie dotyczy głównego tematu, wpisuje

się w jeden z ważnych celów realizowanych przez nasze czasopismo, jakim jest prezentacja dokonań badaczy z różnych ośrodków i środowisk akademickich. Autorka tego tekstu analizuje muzykę Dymitra Szostakowicza do dwóch, powstałych w latach 1933–1940, animowanych filmów dla dzieci wyreżyserowanych przez Michaiła Ciechanowskiego. Biorąc pod uwagę zarówno interakcje między warstwą fabularną, obrazową i muzyczną, jak i kontekst społeczno-polityczny, w jakim filmy powstały, ukazuje nieznane dotąd oblicze Szostakowicza jako kompozytora filmowego.

*Z życzeniami satysfakcjonującej lektury,
Iwona Lindstedt*

E-publicacja „Polskiego Rocznika Muzykologicznego” 2024 (vol. 22) została dofinansowana ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego
